

**Próza a drama ve
světové tvorbě**

1.pol. 20.století

FRANCIE

ANGLIE

- **1914 – 1918**
- **1917**
- **1929 – 1933**
- **1936 – 1939**
- **1939 – 1945**
- Tematická a žánrová pestrost
- Do popředí se dostává existencionální problematika, mizí tabu, experimenty s jazykem, formou
- Ze směrů stále **naturalismus, symbolismus, existencionalismus, unanimismus** (literárně-estetický směr prosazující kolektivní soudržnost lidí)

Francie

(M. Proust, A. D Saint-Exupery, A. France, A. Gidé, L. F. Céline)

- **Marcel Proust (1871 – 1922)**
- Prozaik, překladatel, společně J. Joycem považován za zakladatele moderního románu (tvorba komplikovaná – děj je ztlačen v pozadí, převládá líčení nálad, pocitů, úvah, prolínání časových rovin atd.)
- Styl pro náročnějšího čtenáře
- **Hledání ztraceného času** – 7. dílný psychologický román odehrávající se ve Francii na přelomu 19. a 20. století do 1. sv. války – popisuje francouzskou společnost a její mravy, nemá klasickou kompozici – volný sled obrazů

Antoine de Saint-Exupery

(1900 - 1944)

- spisovatel, letec, často považován za filozofa a humanistu
- Pocházel ze šlechtických kruhů – hrabě
- O otce v dětství přišel, s matkou velice dobrý vztah
- První literární pokusy již v dětství
- Vystudoval architekturu (původně plánoval námořní akademii)
- 1921 vojna – letectví – získal diplom civilního a vojenského pilota
- Vášnivým letcem – rozchází se kvůli tomu i s rodinou

- Létáním se živil, vedle toho vydával knihy – stal se oblíbeným a uznávaným členem literárních kruhů
- Aktivně se účastnil 2.sv.války – mnohokrát zraněn – přesto i když nemusel, bojoval ve válce dál
- 1944 se z letu již nevrátil – pravděpodobně sestřelen německou stíhačkou nad Středozemním mořem

Dílo F. De Saint-Exuperyho

- **Malý princ** – 1943, alegorický pohádkový příběh pilota, který havaroval s letadlem na Sahaře. Setkává se zde s malým princem z neznámé planety. Jedná se o vyprávění o cestě za moudrostí a poznáním. Z filozofické hlediska v díle řešeny v díle řešeny otázky morálky, dobra a zla, zodpovědnosti, smyslu života atd.
- Další romány s leteckou tematikou:
Letec, Pošta na jih, Noční let, Země lidí
- **Citadela**: nedokončená filozofická esej

Anatole France (1844 - 1924)

- Básník, prozaik, dramatik, literární kritik
- Nositel Nobelovy ceny za literaturu
- Často označován za posledního velkého spisovatele 19. století a prvního velkého spisovatele 20. století
- Tematicky zaměřen na filozofické romány s historie i současnosti
- Ovlivněn impresionismem, později příznivcem anarchistů a socialistů (odmítal naturalismus a symbolismus)

Tvorba A. France

romány:

- Historie našich dnů
- Bohové žízní
- Ostrov tučňáků

eseje o významných osobnostech např. Stendhal,
Rabelais atd.

André Gide (1869-1951)

- Prozaik, dramatik, esejista, nositel Nobelovy ceny za literaturu
- Společnost šokoval svými otevřenými reportážemi o Sovětském svazu, ve kterých líčí praktiky Stalinovského režimu - **Návrat ze Sovětského svazu** (na dílo reagoval S.K. Neumann dílem **Antigide**)
- Penězokazi – román psaný formou "nový román", popisuje pařížské prostředí měšťanských vrstev před 1.sv.válkou

Nový román

- technika psaní, rozvíjející řadu tvárných podnětů z Joyceových a Proustových děl. Zpráva o vidění okolního světa podaná v rozličných perspektivách a bez subjektivního vypravěče, jejíž úhrnnou podobu musí čtenář postupně odkrývat.
- Pro většinu čtenářů těžko čitelná záležitost
- Ovlivnil umění v 50. a 70. letech 20. století, a to nejen literaturu, ale například i filmové umění
- Zástupci: A. Robbe-Grillet, Nathalie Sarrautová

Louis Ferdinand Celine (1894 - 1961)

- Původním povoláním lékař, prozaik
- Aktivně se účastnil 1.sv.války, po r. 1945 musel pro spolupráci s fašisty opustit Francii, později dostal amnestii, umírá ve Francii
- **Cesta do hlubin noci** - autobiografický román

Anglie

James Joyce (1882 – 1941)

- zakladatel **moderního románu** společně s Proustem
- irský prozaik a básník, pocházel z katolické rodiny, žil v Paříži, Terstu a Curychu , často
- se živil jako novinář, učitel angličtiny - ovládal více než deset jazyků.
- značnou část života strávil v zahraničí
- trpěl vážnou oční chorobou , celý život strávil v chudobě.

Tvorba J. Joyce

Odysseus – rozsáhlý experimentální román (800 stran) popisující jediný den v Dublinu, který je zprostředkován očima několika postav žen a mužů. Hlavní postava novinář **Leopold Bloom** (=Odysseus)

Další postavy: **Štěpán Dedalus, Molly**

- v románu použita **technika proudu vědomí**, vyznačuje se míšením různých žánrů a stylů, důmyslnou prací s jazykem, symboličnost

Dubliňané – soubor povídek

Portrét umělce v jinošských letech – autobiografické dílo, popisuje svá studentská léta na Jezuitských školách

David Herbert Lawrence (1885-1930)

- absolvoval univerzitu v Nottinghamu, a poté zde do roku 1913 učil. Poté se zabýval pouze literaturou. Zemřel na tuberkulózu
- Psal experimentální prózu. V jeho díle objevíme instinkty, vášně, vztahy k přírodě a hlavně se zaměřoval na **sexuální rovinu díla**, na vztahy mezi muži a ženami. Zdůrazňoval nutnost návratu k citovému přirozenému životu a k instinktům jako východisko z krize mezilidských vztahů.

Milenec lady Chatterleyové (1928)

- nejznámější dílo, kontroverzní román, v době svého vzniku v Anglii zakázán a až do 60. let cenzurován jako pornografický.
- sepsán v Itálii a poprvé vydán ve Florencii.

Další díla:

Synové a milenci

Duha

Ženy milující

Virginia Woolfová

1882 - 1941

- spisovatelka, literární kritička, esejistka, vydavatelka, filozofka a feministka
- v mládí měla psychické problémy, částečně kvůli incestnímu obtěžování od svého bratra Geralda. Jelikož v tehdejší době bylo zakázáno mluvit o jakémkoliv sexuálním tématu, Virginia mlčela o svém traumatu a začala nenávidět svou fyzickou existenci a své tělo. Po matčině smrti roku 1895 se vztahy v rodině napjaly především emocionálně. Další nevlastní bratr George ji několik let psychicky tyranizoval a navíc i sexuálně zneužíval. Virginia navzdory své mlčenlivosti vše psala do deníků, které si vedla už od dětství. V roce 1904 zemřel na rakovinu i její otec.

- Woolfová se zabývala rozborem vlastního chování, ovlivněného dětstvím, na základě psychoanalýzy Sigmunda Freuda. Několikrát byla hospitalizována v psychiatrické léčebně, ale ani přes snahu lékařů a trpělivost manžela, nedokázala překonat své zhoršující se depresivní stavy.
- V roce 1941 přišla neobyčejně silná duševní krize, Virginia Woolfová trpěla hlubokými depresemi. Kolem zuřila druhá světová válka a jelikož se s manželem (Židem) účastnili protifašistického odboje, tušila, co by ji čekalo, kdyby Velká Británie válku prohrála nebo kdyby byli zatčeni. Svůj život ukončila sebevraždou
- Dílo:
Paní Dallowayová (Mrs. Dalloway 1925)
K majáku (To the Lighthouse 1927)

Rudyard Kipling

1865 - 1936

- spisovatel, novinář a básník, první britský nositel Nobelovy ceny za literaturu z roku 1907.
- narodil v indické Bombaji jako syn malíře pracujícího pro britskou koloniální správu, dětství prožil v Indii, kam se po absolvování internátní školy v Anglii roku 1881 opět vrátil, protože vojenská kariéra mu byla uzavřena pro silnou krátkozrakost a studium na univerzitě bylo příliš nákladné. Stal se pomocníkem šéfredaktora anglických novin v Láhaur, kde mu otiskli první verše a krátké povídky. Přestože pak v Indii strávil pouhých sedm let, načerpal tu náměty pro svou nejlepší tvorbu.

Dílo: Kniha džunglí

zvířecí epos v próze odehrávající se až na dva příběhy v indické džungli

- První kniha obsahuje sedm, druhá osm povídek, respektive novel. Ty jsou uvedeny krátkou básní a na konci každé z nich jsou uvedeny další básnické texty, doplňující vyprávění. Více než polovina z nich (tři v prvním a pět ve druhém dílu) se týkají malého indického chlapce Mauglího (anglicky Mowgli), kterého unesl z vesnice lidožravý tygr a zachránila jej vlčí smečka.
- Tyto příběhy jsou někdy vydávány zvlášť s titulem nesoucím jméno svého hlavního hrdiny Mauglí, což prý znamená ve zvířecí řeči Žabáček (jméno dostal chlapec od své adoptivní vlčí matky).
- V knize totiž zvířata spolu rozmlouvají, lidé však o tom vůbec nevědí a jejich řeč nevnímají. Mauglí se však řeči zvířat naučí a stane se plnohodnotným obyvatelem džungle i příslušníkem vlčí smečky.